

ספר הפנהגים

- חב"ד -
פורים

פענוח

מראי המקומות

.....

הוספות

ומנהגי מלך

.....

מערכת פענוחים

יחי אדונינו פורינו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

יוצא לאור ע"י

פערכת פיענוחים

שע"י ישיבה גדולה ליובאוויטש
בית שמש

Pianuchim@gmail.com

פתח דבר

בשבח והודי להשי"ת, שמחים אנו להגיש לפני קהל התמימים ואנ"ש בתוך כלל שוחרי התורה, "ספר המנהגים - חב"ד - פורים" עם פענוח מראי-המקומות, הוספות ומנהגי אד"ש מה"מ (תדפיס מתוך הספר).

"אונזערע רביים האבן מדייק געווען זייער אין די מנהגים [רבותינו דייקו מאד במנהגים]..."

(אג"ק חלק ה עמ' ו).

וכשכשקרה שרבוה"ק פעם לא נהגו במנהג מסוים, בפשיטות שצריך לשאול ולחקור בטעם הדבר ו"פשיטא שאין מקום לתלות זאת בשכחה".

(סה"ש תש"ה עמ' 12)

הנה ידועה היא החיבה של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א למנהגי ישראל בכלל, ולמנהגי החסידות ורבותינו נשיאנו בפרט. חיבה זו באה לידי ביטוי לא רק בשיחות קדשו ובקריאות התעוררות לאנ"ש והתמימים ולכלל ישראל לקיים או לחדש מנהגי ישראל שנכחו, אלא גם על העלאתם בכתב של מנהגי חב"ד על הדפסתם ופרסומם.

כל הנהגותיהם של רבותינו נשיאנו מדויקים וע"פ קבלה מדור לדור: **"כל תנועותיו והנהגותיו של כ"ק אדמו"ר הרה"ק היו מסודרות בסדר פנימי וטעם מיוחד על פי התורה הנגלית, כפי הנוסח המפורסם בלשון החסידים, 'יהודי של שולחן ערוך' שכל - תנועה, אפילו דיבורי חול ותנועות גופניות, הם בהנהגה של השולחן ערוך"**. (סה"ש תש"ב ע' 1)

ועוד שם: **"מנהגי רבותינו הם בקבלה מהוד כ"ק רבינו הזקן"** וכפי שכותב כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א (אג"ק חלק ה עמ' ו) **"ידוע אשר הנהגות כ"ק מו"ח אדמו"ר היו כהנהגות אביו ולמעלה בקודש"**.

והנה בלקוטי שיחות (חלק כ"ט ע' 312) מבאר הרבי, אמנם מנהגי רבותינו נשיאנו הינם ע"פ פנימיות הענינים אך מ"מ מדויקים להפליא אם תורת הנגלה, וזה הלשון שם: **"תורתנו הקדושה היא תורת אמת, ופנימיות התורה (ומנהגי) וחלק ההלכה שבתורה הריהם 'כולא חד' - וכנאמר בזוהר (חלק ג קנב, א) שנגלה דתורה ונסתר הם כגוף ונשמה, היינו שכל חלקי התורה מתאימים אחד עם רעהו ועולים בקנה אחד; ומזה מובן שהמנהגים של גדולי ישראל (וההולכים בעקבותיהם) שתוכנם לכתחילה מיוסד על פנימיות התורה, הריהם חייבים להיות בהתאם לענינם על פי הלכה. ובלקוטי שיחות חלק כ"א הוסיף: ו"אי אפשר שיהי' בהם ענין של 'קולא' או 'דיעבד' ח"ו".** וכן בריבוי שיחות שהרבי מיישב את מנהגי רבותינו נשיאנו הק' כגון שינה בסוכה וסעודה שלישית.

על פי האמור לעיל מובנת החיבה וההתעסקות של אנ"ש והתמימים, הנוגע להם ענייני רבותינו נשיאנו ובפרט במנהגי כ"ק אדמו"ר שליט"א נשיא דורנו. ולתועלתם הואילו לפענח את "ספר המנהגים - חב"ד" עם הוספות ומנהגים אד"ש מה"מ.

חיבה יתירה נודעת ליספר המנהגים' מאת כ"ק אד"ש מה"מ, החל מהעידוד להוציאו לאור עולם, ובהמשך לכך התביעה ללמוד בו ולהיות בקיאים בתוכנו (המלך במסיבו ח"ב ע' קל-קלא). דבר זה, מעלה את הנחיצות והצורך בעיסוק יסודי ומעמיק בנתיבותיו של ספר זה, ולהגות בו עד כדי שיהיו בקיאים בו כהוגן.

כתוספת מרובה ועיקרית, ליקטנו את מנהגי כ"ק אד"ש בהקשר למנהגים המופיעים בספר המנהגים, כידוע גודל הדיוק וההוראה שעלינו ללמוד מהנהגתו הק' בכל פרט ופרט. ועוד חזון למועד להאריך את היריעה בגודל ונחיצות הדבר.

•

פענוח המראי-מקומות נעשה על-ידי חברי המערכת והינו על אחריותם בלבד, וזו הזדמנות לבקש מקהל הקוראים והמעיינים, שבאם המצא תמצא איזו שגגה בחסר או יתיר, נשמח לקבל הערות והארות על-מנת לתקנם בהוצאות הבאות בעז"ה.

תקוותינו ובטחוננו, שעוד טרם יקראו בחוברת זו, יתגלה כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במלוא הדרו, בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

ימי הפורים תשפ"א

„מערכת פענוחים”

פורים

במגילה שכתב אדמו"ר מהר"ש נ"ע: א) לא כל העמודים מתחילים בתיבת "המלך". ב) עשרת בני המן אינם בעמוד בפני עצמו¹.

1. פאקסימיליא מעמוד זה בס' התולדות - אדמו"ר מהר"ש ע' 21^[8]. וראה שו"ע או"ח סי' תרצ"א ס"ד ובבאה"ט^[9] ושע"ת^[10] וש"נ. שדי חמד אסיפת דינים סוף מערכת פורים^[11].

[א] ראה לקמן במילואים ע' 16 צילומים ממגילת כ"ק אדמו"ר מהר"ש. ארוכות נוספות ואז אי אפשר לחזקה, וכך אין להם תקומה.

[ב] [איתא במגילה (דף טז ע"ב) בעניין אופן וצורת כתיבת עשרת בני המן במגילה: "כל השירות כולן נכתבות אריח [מילה] על גבי לבינה [שטח כתב, שהוא כפליים מן המילה] ולבינה על גבי אריח, חוץ משירה זו [דבני המן] ומלכי כנען ש[נכתבין] אריח על גבי אריח ולבינה על גבי לבינה, מ"ט? - שלא תהא תקומה למפלתן].

והנה, איתא בתלמוד ירושלמי (מגילה פ"ג ה"ז): "צריך שיהא 'איש' בראש דפא [הדף], 'ואת' בסופה, שכן הוא שניץ ונחת כהדין קונטרה [שכן הא נשמט ויורד לשחת - כמשקל כבד שנופל בבת אחת לארץ (פני משה)]."

מדברי הירושלמי ניתן לכאורה ללמוד דין **נוסף**, שהמילה ' (חמש מאות) **איש'** הכתובה לפני שכתובים עשרת בני המן, צריכה גם היא להיות בתחילת שורה, והמילה 'ואת' שלאחריה תהיה בסוף השורה.

כלומר, שכתבת עשרת בני המן צריכה להיות כחומה ששורה מבי' צדדים - אריח (מילה) מימין ואריח משמאל.

ובמסכת סופרים (פייג ה"ו) איתא כדברי הירושלמי, ובתוספת דברים: "א"ר יוסי בר אבין: ככתבן 'איש' בראש דפה, 'ואת' בסופה. בששה שיטין. **'עשרת' בסוף דפה**."

ומפרש **רש"י** על המילים 'שלא תהא להם תקומה: "שלא יהא להם מקום להרחיב צעדיו תחתיו".

חלקו הראשונים והאחרונים כיצד לפסוק בדין זה. דעת האו"ח, הגמ"י ומהר"מ וכך הכריע בשכה"ג, שיש לפסול מגילה שלא נכתבה כך. ואילו דעת הטור והשו"ע וכ"פ הגינת ורדים שיש להכשירה. וכדלקמן:]

ביאור הדברים: כאשר שמות הרשעים כתובים זה ע"ג זה, ובאמצע, מתחת לשורה, יש חלל ריק, הם אינם יכולים 'להתפשט ולגדולי' מאחר ואין להם קרקע, כביכול, לצעוד עליה. היינו שלא יוכלו הרשעים להרחיב את צעדיהם ולקום ממפלתם. אמנם, אילו היו כתובות מילים גם **באמצע** השורה שמתחת לשם הרשע, היה יכול הרשע לצעוד על המילים הללו - לפשט רגליו ולהרחיב צעדיו.

כתבו **הטור** וה**שולחן ערוך** (או"ח סי' תרצ"א ס"ד) כלשון הירושלמי: "וצריך לכתוב 'איש' בראש דפא, 'ואת' בסופה".

והר"ן (במגילה דף ד ע"א) משם ר"ת, פירש באופן אחר: "מנין שלא תהא תקומה למפלתן? שכשהחומה שוה משני ראשיה ואין בה בליטות אין להוסיף עליה ולחזקה כמו שהיו יכולים אם היו שם בליטות".

וב**באר היטב** (שם) ציין לדברי השיירי כנסת הגדולה שאוסר מגילה שלא נכתבה כך, אך מעיר שבגינת ורדים התיר.

דהיינו, היות והשמות מסודרים זה ע"ג זה כחומה, נמצא, שאין ב'חומה' בליטות של אבנים (מילים)

ובפרטיות:

ספר המנהגים

ותמצית דבריו: כוונת הירושלמי והמסכת סופרים, להורות שצורת כתיבת עשרת בני המן **כולל** המילים 'איש' ו'עשרת', צריכים להיות באופן שמילה אחת בתחילת שורה, והשניה בסוף שורה - אך אין מניעה **שכל זה יהיה באמצע** העמוד.

ולכן פוסק: "כללא דמילתא: דאין אני רואה כאן שום בית מיחוש למנוע הקורין במגילות הללו [שעשרת בני המן כתובים באמצע העמוד]. מה גם, דלעיקרא דדינא, אומר אני שאין כונת דברי מסכת סופרים כאשר חשבו דהוי 'עשרת' בסוף דפא ממש של מגילה, רק הוא בסוף אותו סג' נון וסידור של כתיבת עשרת בני המן. והנראה לע"ד כתבתי".

[ג] כתב **השערי תשובה** (שם): "עיין בספרי שו"ת בית אפרים [או"ח] סימן (ע"ב) [סט-ע] באריכות בענין זה, ובענין מה שנוהגין לכתוב עשרת בני המן באותיות גדולות, ע"ש ושם מבואר דגם יש למנוע לכתחלה מה שכותבין רמז שם הקדוש בראשי תיבות או בסופי תיבות באותיות גדולות, עיין שם, ובשערי אפרים [שער ו סעיף נה] ובפתחי שערים שם. ועיין שם [סעיף נו ובפתחי שערים] בשם מחזיק ברכה [אות ד] שכתב בשם זרע אמת [ח"א או"ח סימן ק] במגילה שלא כתב בעמוד האחרון כי אם ג' או ד' שיטות ולא גמר בסוף הדף ולא סיים באמצע שיטה, כשירה לקרות בה לכתחלה, עיין שם. ועיין ברכי יוסף [אות ח] בשם מה"ר מאיר [דאנון] [הובא במרכבת המשנה, אלפאנדר, מגילה ריש פ"ב] אם היתה מגילה כתובה למפרע לא יצא, (ומהר"ש) [ומה"ר בנימין] הלוי [הובא שם] מגמגם בדבר".

אי"ה שלימות הענין יבוא עם הספר.

[ד] כתב **השדי חמד** (אסיפת דינים, מערכת פורים סימן ט"ו): "אם כתוב העשרת בני המן בחצי הדף, שהיו כתובות שורות אחרות באותו הדף ואחריהם היו"ד בני המן איש בראש שיטה, ועשרת בסוף שיטה - עיין בית עובד דיני כתיבת מגילה אות י"ג בשם שיירי כנסת הגדולה דפסולה, ושהרבנים גינת ורדים וזרע אמת

בשיירי כנסת הגדולה (או"ח סי' תרצ"א הגהת הב"י אות ח') תמה על הטור הנ"ל (וכ"פ השו"ע) שלא הוסיף בדבריו את דברי המסכת סופרים שיש לכתוב 'עשרת בסוף דפא'. דהיינו, שהמילה 'עשרת' צריכה להיות בסוף **העמוד**.

ומכח התמיהה הגדולה עליו, דוחק לומר אשר "ואפשר שלא ראה מסכת סופרים, ואם נאמר ראה מסכת סופרים, אפשר דסבר ל"י דכיון דבירושלמי לא הביא זה ד'עשרת' בסוף דפא, לא קיימא לן הכי".

ועל כן, פוסק להלכה **שלא** כדברי הטור (שם, אות י'), וסובר שיש לכתוב את המגילה כמבואר במסכת סופרים, ו**פוסל** מגילה שלא נכתבה באופן זה, ומעיד על עצמו: "מעשה בא לפני במגילה אחת שהיו כתובין עשרת בני המן בחצי הדף, 'איש' בריש שטה, ו'עשרת' בסוף שטה, אלא שאינו בסוף דפא (שהיו כתובים שטות אחרות באותו דף), ופסלתי אותה".

ומדגיש שבדבריו אלו הוא חולק על הטור "דאף על גב דלפי מ"ש באות ז' לדעת רבינו בעל הטורים אין להקפיד אם 'עשרת' בסוף דפא, מכל מקום, כיון דהארחות חיים וההגהה בשם ר"י אומרים שצריך שיהיה 'עשרת' בסוף דפא, וכן כתבו הגהות מיימוניות בפ"ב דמגילה [ס"ק ע'] בשם מהר"מ ז"ל, מי יכניס עצמו בספק זה שלא יצא ידי חובה אליבא דר"י ומהר"מ ז"ל וא"ח וההגהה?! ורבינו בעל הטורים ז"ל אינו אלא יחיד!".

אך **הגינת ורדים** יצא להגן על פסק הטוש"ע (חלק או"ח כלל ד' סימן י"ב) ושואל: "ומה לנו לחוש על שארית הדף אם יהיה כתוב בו כתקנו? הלא כל הקפידה אינה רק בכתיבת העשרת בני המן בלבד, לא בשאר דברי המגילה. וא"כ, אומרן 'עשרת' בסוף דפא, לא קאי על סוף השיטה שנכתבים בה עשרת בני המן - רק על שטחיות מקום שנכתבים בו עשרת בני המן".

דהיינו, ע"פ ביאורו כוונת מסכת סופרים היא שהמילה 'עשרת' תהיה בסוף **שורה**, ולא בסוף **הדף**. ומאירך להוכיח שם את טעם הדבר.

סבירא להו דכשרה וכתב שכן עיקר [הובאו לעיל פיענוח ב].

בריש השיטא כנ"ל. וממשיך ומצטט אף את **הבנין ציון**: "וכן נהגתי גם אנכי בכתיבת המגילה. אמנם בשו"ת בית אפרים השיג על הגר"א ורצה לפסול בדיעבד אם יש למצוא מגילה".

ומסיים: "והוה עובדא שרצו לקרות בצבור במגילה כזאת ולא הנחתי להם לעשות כן כי יש ויש כמה מגילות בצבור ומה להם לצבור שלא לצאת אליבא דכולי עלמא".

וציין לשו"ת בני ציון שהביא את **ביאור הגר"א** שכותב: "ומה שכתוב בריש דפא, רצונו לומר, בריש שיטה ובסוף שיטה, ודלא כהיש מפרשים בריש דפא - בריש העמוד . . ומזה נמשך מה שכותבים עשרת בני המן בעמוד בפני עצמו ובאותיות רבות, ושיבוש הוא. דהא לא נמסר לנו לכתוב עשרת בני המן באותיות דא"ב רבתא, אלא העיקר דמש"ש בריש דפא היינו

גם השומעים² את המגילה כופלים אותה כאגרת³ והכפילה היא לשלשה חלקים.⁴

2. . אין מקום לשמיעת קריאת מגילה וכו' ע"י טליפין ורדיא וכו"ב - כי אין זה קול אדם כלל (אפילו לא כהתוקע לתוך הבור). ופשוט שחידוש גדול וגם מוזר הוא לאמר שכח כחו ושינוי עקרי במהות וכו' יבוא במקום דבור. ואף שישנם מהאחרונים פוסקי וגדולי ישראל - מוכח מהשו"ת שלהם עצמם שאלה שביארו לפניהם מהות ואופן פעולת הטליפון טעו בזה טעות עקרי ואכמ"ל. (ממכתב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א [נדפס באג"ק חכ"ג ע' דש. לקו"ש ח"ט ע' 336]).

3. ראה נ"כ השו"ע סימן תר"צ ס"ז. ואולי הטעם ממ"ש בפמ"ג (א"א סו"ס תרפ"ט), הובא בדרך החיים, שראוי ונכון שיהא לכ"א מגילה כשרה כו'. - וא"כ צריך לפושטה ג"כ.

מניחה כרוכה". ומדבריו מובן אשר השומע שמחזיק מגילה כשרה, יניח אותה כרוכה ולא יפשוט אותה.

וכן כתב העטרת זקנים כותב (ס"ק ד'): "ופושטה דוקא הקורא בצבור להוציא, אבל היחידים שיש להם מגילה אין צריכים לפשוט". וכן כתב **הבאר היטב** (סקי"ב): "ודוקא שליח ציבור, והשומעין במגילה אין צריכים לפשוט".

והפרי מגדים (ס"ק י"ח) הוסיף **שעדיף**

נפסק **בשולחן ערוך** (סי' תר"צ ס"ז): "מנהג כל ישראל שהקורא, קורא ופושטה כאגרת - להראות הנס". וכן פסק **אדמו"ר הזקן** בסידורו: "חייב אדם לקרות המגילה . . וצריך לפשוט המגילה כאגרת".

ובנ"כ השו"ע נחלקו האם דין זה שייך גם לשומעים את המגילה:

והמגן **אברהם** מביא (ס"ק י"ח): "כשקרא החזן והיה ביד מהרי"ל מגילה כשרה לעיין בה, היה

הוספות ומנהגי מלך

מקומו. בסיום הקריאה אומר את הפסוק האחרון יחד עם כל הקהל. מתחיל לגלול את המגילה מיד כשמתחיל לברך את הברכה האחרונה.

ב. מדייק שגם כשמעביר ליריעה הבאה - תוך כדי קריאת המגילה, תהיה המגילה כפולה לשלוש כשבכל חלק (יריעה) נראים שלושה עמודים.

א. בעת שהש"ץ קורא, כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א קורא לעצמו במגילה כשרה (כמו זו של כ"ק אדמו"ר מהר"ש). מברך את הברכות לפני ואחרי הקריאה, יחד עם הש"ץ, הן בלילה והן ביום, אך מסיים לפניו. במשך הקריאה קורא לעצמו את המגילה בשקט, כשפעמים אוחז עם הש"ץ, פעמים אחריו ופעמים מלפניו שאז ממהר ומשיגו. בכל משך הקריאה עומד על

ובהוספה: "ראוי ונכון שיהא לכל אחד מגילה כשירה כדי שיאמר בעצמו מלה במלה בלחש כי א"א לשמוע כל תיבה מהש"ץ מחמת רעש ובלבול שמלבלים שמכים בעצים ואם חסר תיבה אחת לא יצא. וכן כל אשה חכמת לב שעומדת בעזרת נשים אם אפשר ראוי ונכון להיות לה מגילה כשירה לקרות בתוכה כי שם א"א לשמוע מן הש"ץ בשום אופן והן חייבות לשמוע כמו אנשים".

ועפ"ז - שכל אחד עליו להחזיק מגילה כשרה **שבה יצא ידי חובה** אם לא ישמע את הקריאה מהש"ץ, יובן מדוע גם על כל אחד מהשומעים לכפול את המגילה שבה יוצא ידי חובה.

[יש לציין, אשר הפמ"ג העיד על עצמו: "ואני נוהג שיש לי מגילה כשירה לקרותה בלחש עם השליח ציבור, מלה במלה. כי אי אפשר לי לשמוע כולה משליח ציבור", אך לענין כפילת המגילה כאיגרת פסק ש"מ"מ ראוי שלא יפשוט כל אחד מגילה כאגרת"].

שהשומעים לא יפשוטו: "ואותן שיש להם מגילה אין להם לפשוט, ולהניח כרוכה עדיף טפי, פרסום הנס, שישמעו הכל מש"ץ שלא יהא נראה כאילו כל אחד בפני עצמו". אך בנוגע למנהג בפועל מסיים הפמ"ג: "וכמדומה שאין נוהגין כן אלא כל אחד פושטה כאגרת".

אך מנהגו, שגם השומעים את המגילה כופלים אותה כאגרת. וטעם הדבר:

ע"פ דברי **הפרי מגדים** סימן תרפ"ט (אשל אברהם ס"ק י"א) שכתב: "ועכשיו ראוי לכל אחד שיהיה לו מגילה כשירה ולקרוא בלחש מלה במלה אף דבאות י' משמע שברוב עם, מ"מ אי אפשר לשמוע מהשליח ציבור, מחמת רעש ובלבול שמכים בעצים ומשמיעים קול. גם נשים חכמות ובתולות ראוי להיות להם מגילה כשירה ולקרותה בעצמם, כי בעזרת נשים אי אפשר לשמוע כלל המגילה מהשליח ציבור, וראוי לכל ישראל לנהוג כן מי שיכולת בידו".

ובדרך **החיים** (סי' קצ"א ס"ה) כתב זאת ג"כ,

מכין המן⁴ איזה פעמים במשך הקריאה⁵ (במקום שנוכח באיזה תואר: האגגי, הרע וכיו"ב).

4. שם סעיף יז ובנ"כ השו"ע^[8]. ובסי' יעב"ץ אשר אביו - החכם צבי - ה' מכה ורוקע ברגליו וטופח בסנדלו כשהגיע לזכור המן. וכן ראיתי כ"ק מו"ח אדמו"ר עושה (ודלא כאחרונים הובאו בשדי חמד שם סי'^[9]).

הכנסת ואין לבטל שום מנהג או ללעוג עליו כי לא לחינם הוקבע".

ו**כתב המגן אברהם** (ס"ק י"ט) וכן כתב **הבאר היטב**: "מהרי"ל שלא היה חושש להכות המן . . ועל כל פנים כשמכים המן, צריך החזן לשתוק,

[א] **ברמ"א** סימן תר"צ סעיף י"ז: "עוד כתבו שנהגו התינוקות⁷ לצור צורת המן על עצים ואבנים או לכתוב שם המן עליהם ולהכותן זה על זה, כדי שימחה שמו על דרך 'מחה תמחה את זכר עמלק' וישם רשעים ירקבי, ומזה נשתרבו המנהג שמכים המן כשקורים את המגילה בבית

הוספות ומנהגי מלך

ד. נראה שנהנה לראות ילדים נוהגים כך ולפעמים אף מחיין.

וראה שיחות קודש תשל"ח (ח"א ע' 584): "אע"פ שהאחרונים מבהירים שהקטנים וקטנות יכולים לבלבל מלשמוע המגילה . . הרי ישנה העצה העיוצה (כמו

ג. נוהג לרקוע ברגליו בכל המן עם תואר - באופן שמרים את רגלו ומניחה מעט קדימה ממקום היותה קודם לכן, ומכה למעלה 10 פעמים. כשקורא 'המן' ללא כינוי, מכה קלות בחלק הקדמי של הרגל (הדיוק בהנהגה כזו דוקא - ראה לקמן במילואים ע' 16).

פורים סימן י') שכתב: "מה שנהגו להכות המן בקריאת המגילה ונמשך מזה קלות ראש בבית הכנסת, אשר תבקע הארץ לקולם ומאבדים כונת הקורין את המגילה וכונת השומעים.

וגם כי להכות אפילו בסנדלים על מקום קדוש - קרקע הבית הכנסת - לאו שפיר, ולפעמים נמשך השחתה בספסלים ורצפת הבית הכנסת, ועוברים על לא תעשון כן לה' אלקיכם. וגם אירע חשש תקלה וסכנה כי על ידי ההכאה קפיץ מיד המכה ונפל על זולתו. וכל דבר שיש לחוש לספק סכנה יש לבטלו.

וגם יש חשש איבה מצד האומות, כי בזמן הזה רצון המלכים שיהיו כל האומות באחוה ושלא להראות שנאה שבלב, על כל אלה הסכימו הרבנים שבדור לבטל מנהג זה, וכן עשו, והכריזו בכל העיר שלא להכות המן בשום צד".

כדי שישמעו כולם קריאתו. וכל יחיד יקרא פסוק או שנים מתוך החומש בעוד שמכים המן, כי אז, אף שלא ישמע מהחזן - יצא".

וכתב עוד (ס"ק כ"א) בשם הלבוש: "בשעה שאומרים המן יאמר ישם רשעים ירקבי".

וכענין זה כתבו גם כף החיים והמשנה ברורה.

[ב] ראה מ"ש בסידור בית יעקב ליעב"ץ (דיני קריאת מגילה פרק ז סעיף י"ד): "והשגחתי על אבי מורי הרב ז"ל [החכם צבי] שהיה מכה ורוקע ברגלו וטופח בסנדלו כשהגיע לזכור המן".

וכן נהג גם כ"ק אדמו"ר הרי"צ בהתאם למנהג אביו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע ש"את המן היה מכה ברגליו" (ליובאוויטש וחייליה ע' 51).

ודלא כהאחרונים שהובאו בשדי חמד (מערכת

בקריאת המגילה קוראים⁵: (ח, יא) להרג ולאבד ולהרג ולאבד. (ט, ב) ואיש לא עמד בפניהם ואיש לא עמד לפניהם.

ע"פ הכתוב כאן צריך לתקן גם ב"היום יום" ע' לו [י"ד אדר שני]^[1]. - והנה שתי הנוסחאות הובאו בספרי המסורה. אבל צריך חיפוש מקור הראשון ועיון בטעם הדבר, אשר דוקא כאן נהגו לקרות באופן לצאת ידי כל הדעות. - ראיתי מובא משו"ת שבט סופר חאו"ח ס' כז אשר החתם סופר הנהיג בבית מדרשו לקרות שתי הנוסחאות להרג ולהרג ובמגילה שלו ה' כתוב להרג ובין השיטין ולהרג. ובשם ס' קסת הסופר שכן הנהיג גם בנוגע בפניהם לפניהם ובמגילתו בפנים ה' כתוב בפניהם ואות למ"ד היתה תלוי'. - ואין ספרים אלו תח"י בשעה זו. ויל"ע בהם אם ה' כופל רק תיבה המסופקה או כמנהגנו כמ"ש בפנים^[2].

כהמנהג בפועל 'להרוג ולאבד, ולהרוג ולאבד'.

[ב] כתב השבט סופר (חאו"ח ס"י כ"ז): "נהגו אאמו"ז זצ"ל בבית מדרשו לקרות שני פעמים הפסוקי אשר נתן וכו' להשמיד ולהרג ולאבד. כי נכתב להרג בלא וי"ו החיבור ובמגילה שלו נכתב בין השיטות וי"ו החבור וקורין עוד הפעם ולהרג. וכן בפסוק נקהלו היהודים וכו' - ואיש לא עמד לפניהם תלוי' ג"כ בין השיטות ב' לקרות עוד הפעם כל הפסוק בפניהם".

[א] הכוונה לדפוס ראשון (ברוקלין, תש"ג) שם נכתב: "להשמיד ולהרג להשמיד ולהרג" - דהיינו, שכופלים את מילת 'להשמיד'. ובדפוס שני (שאנגהאי, תש"ה) נדפס כמו שתיקן כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א אבל בתוספת תיבת 'להשמיד' - 'להשמיד ולהרג ולאבד להשמיד ולהרג ולאבד'. - דהיינו שכופלים את שתי התיבות: 'להשמיד' ולאבד'. ובדפוס שלישי (ברוקלין, תשי"ז) השמיטו תיבת 'להשמיד',

הוספות ומנהגי מלך

יהודים - ורק אח"כ ממשיכים בקריאת המגילה, בכזה אופן שאין חשש שיחסר בקריאת המגילה".

המנהג בכמה מקומות) שמחכים עד שהקטנים וקטנות מכים המן - עם פשיטות ותמימות כמו שיש לילדים

ומעין זה כתב גם **קסת הסופר** (מגילת אסתר): להרג ווייו תלויה . . ואיש לא עמד בפניהם ומורי הגאון בעל אמרי האש זצ"ל היה נוהג שלאחר שקרא להרג אמר בלחש ולהרג. ובמגלת הגאון בעל חתם סופר זצ"ל שמעתי שהיה כתוב

מנענעים את המגילה" באמירת "האגרת הזאת", "אגרת הפורים הזאת השנית".

ראה לקמן במילואים ע' 16 המקור להנהגה זו.

ברכת שהחינו מברכים גם ביום⁶.

6. ראה פסקי דינים להצמח צדק בסופו ובשער הכולל פמ"ז.

כתב הצמח צדק בפסקי דינים שלו (ע' 814. ליקוטים): "בסדר קריאת המגילה כתב אאזמור"ר ני"ע דאין מברכין שהחינו אלא בלילה ולא ביום.

ובאם הוא שמח הרי הוא רשאי לברך (כ"מ בב"ח סי' כ"ט) וכן מוכח בגמרא (ברכות ס, ב).

ומוסיף שכן פסק גם הרמ"א (בשו"ע סי' תרצ"ב סעיף א'): "ויש אומרים אף ביום מברך שהחינו וכן נוהגין בכל מדינות אלו".

והגם כי מי אני לעורר על דבריו הקדושים מ"מ תורה היא כו'. כי הנה המגיד משנה כתב פ"א מהלכות מגילה דין ג' וז"ל: "אבל יש מן המפרשים שכתבו שעיקר הקריאה הוא ביום, ואעפ"י שבירך זמן בלילה - חוזר ומברך ביום. וכן נהגו בארצותנו" עכ"ל.

ומעיר הגרא"ד לאוואט בספרו **שער הכולל** (פרק מ"ז): "בשערי תפלה כתבתי שאין לשנות ממה שכתב אדמו"ר בסודור, אבל אח"כ נתברר בברור שאדמו"ר בעל צ"צ ז"ל הנהיג לברך גם ביום ברכת שהחינו ושכן מצאו בכי"ק על גליון סודור אחד, ומסתמא אינו חולק על מורו זקנו אדמו"ר הזקן אלא ודאי שמה שכתב אדמו"ר הזקן 'ולא ביום', היינו שלברכת שהחינו ביום אין הכרח מן הגמרא וקבלת האריז"ל, ואין זה שייך לפסקי הסודור הזה".

ואעפ"י שהרמב"ם שם כתב דאינו חוזר ומברך שהחינו ביום, מ"מ, **ההגהות מיימוניות** שם ס"ק ו' כתב בשם ר"ת דמברך גם ביום ושכן נהג הר"מ. ע"כ לשון הצ"צ.

ומיישב: "למעשה, מאחר שבברכת שהחינו אינו עובר על לא תשא דהיא ברכת הרשות, מהראוי לצאת גם דעת הפוסקים לברך שהחינו גם ביום".

ומוכיח הצ"צ ממה שכתב האליה רבא (סי' כ"ב סק"א) שגם כאשר יש ספק לגבי ברכת שהחינו, מותר לברך. ואף שיספק ברכות להקל' - הרי אין הדין כן בברכת שהחינו, מפני שלא עובר על 'לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא'. מכיוון שברכת שהחינו באה על שמחת ליבו של אדם,

הוספות ומנהגי מלך

ה. מנענע בחוזקה את המגילה בידו השמאלית - בין שבע לתשע פעמים.

ביום גם שמיעת וקריאת המגילה בתפילין דרש"י⁷.

7. דלא כמנהג המובא במשמרת שלום ס"נ ס"ד שביום היו קורין את המגילה בתפילין דר"ת.

ראה לקמן במילואים ע' 16 הטעם לכך.

נוסח שושנת יעקב: ארורים כל הרשעים ברוכים כל הצדיקים⁸.

8. אף שבכמה סידורים הנוסחא: ארורים כל עו"ג ברוכים כל ישראל. ובטור ושו"ע או"ח סי' תר"צ סט"ז יש שינויים מדפוס אחד לחבירו, וכנראה שהוא מפני הצענואר, וא"כ משמע קצת דגירסתם ג"כ עו"ג ישראל, ולא רשעים צדיקים. וצ"ע.

מנחה מוקדמת ואח"כ הסעודה⁹.

ראה לקמן במילואים ע' 16 - החידוש במנהג זה.

שמחת פורים גדולה הרבה משמחת יום טוב.

שמחת פורים: תורה אור מגלת אסתר ד"ה חייב איניש לבסומי (השני).

בתורה אור מגלת אסתר ד"ה חייב איניש לבסומי (דף צט ע"ג) מבאר אדה"ז את מעלת שמחת פורים ע"ג שמחת יו"ט: "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע כו'. ששמחת פורים עצומה ויתירה מהשמחה שביו"ט. כי הנה על כל יו"ט כתיב רננו צדיקים בהוי"ה. וכמבואר בזוהר תרומה (ד' קל"ז ע"ב) דלכך אומרים מזמור זה בשבתות וימים טובים.

הוספות ומנהגי מלך

1. כשקוראים (ושמחה וששון) ויקר' ממשמש בתפילין.
2. ראה שיחת פורים תשמ"ח (ספה"ש תשמ"ח ח"א ע' 302 ואילך): "ההתחלה בכל זה - צריכה, כמובן, להתחיל ביום הפורים עצמו, ומתחיל בקיום כל מצוות פורים, כולל ובמיוחד - המצוה שבאה אחרי תפילת מנחה זו - אכילת סעודת פורים, "לבסומי בפוריא עד דלא ידע", ואחר כך טוב ונכון וכו' - שיעשו התוועדות הכי גדולה (כנוס את כל היהודים), מנער ועד זקן טף ונשים [כמובן - האנשים בעזרת אנשים, הנשים - בעזרת נשים, וטף - במקום שני]".
וראה גם שיחת פורים תשמ"ה (התוועדויות תשמ"ה ח"ג ע' 1421, 1426): "א' הטעמים לאיחור זמן ההתוועדות דפורים - כדי שכל הרוצה יוכל לערוך סעודת פורים עם בני ביתו

(במקום שלבו חפץ), ומכיון שנוהגים להמשיך את סעודת פורים בלילה, ובלילה גופא - זמן חשוב, כדי שיוכלו לקיים את המצוה דסעודת פורים בכל הישטורעם, באופן ד"חייב איניש לבסומי בפוריא", לכן, יש להמתין זמן ממושך עד שכאו"א יספיק לסיים את סעודת פורים, ורק אח"כ יבוא להשתתף גם בהתוועדות פורים ביחד עם רבים מישראל.
. . תוכנה ומטרתה של התוועדות זו, לאחרי שכאו"א קיים כבר את המצוה דסעודת פורים בכל הישטורעם, "לבסומי . . עד דלא ידע" - כדי לבוא למעמד ומצב ד"עד דלא ידע" באופן נעלה יותר".
ח. בסעודה זו אוכל לחם ממולא בבשר (וראה לקמן במילואים ע' 17), ושותה יין.

אלא בבשר, ועכשיו, משחרב בית המקדש, אין שמחה אלא ביין, וברביעית יין יוצא ידי חובת שמחת יו"ט - שהשמחה היא בגבול ושיעור.

וכמו שלמעלה תוספת האור מתלבש בחכמה ובינה כו', כך הוא למטה שהשמחה מתלבשת בהדעת כו'. **משא"כ שמחת פורים, שהשמחה גדולה יותר - למעלה מהדעת - עד דלא ידע כו'.** והוא מפני ענין המבואר למעלה: שע"י המסירות נפש שהיה בהם אז כל השנה, שהוא בחי שלמעלה מהטעם ודעת, הנה באתערותא דלתתא ובטול זה, הגיעו למעלה מעלה בעצמות א"ס ב"ה, שלמעלה מעלה מגדר ההשתלשלות, שאינו בגדר סובב וממלא כו'. שמזה דוקא נמשך בחי המסירות נפש . . ולכן השמחה מגלוי זה הוא למעלה מהדעת".

והנה הו"ה הוא בחי השתלשלות העולמות יו"ד חכמה ה' בינה כו', יורגנו בהו"ה היינו שממשיכים תוספת אור וגלוי מלמעלה מהשתלשלות בסדר ההשתלשלות.

וכמו שכתבתי במקום אחר על פסוק 'שש אשיש בהו"ה', דהפירוש: שכנסת ישראל מפעילים השמחה בשם הו"ה כו'. ועד"ז הוא פירוש רגנו צדיקים בהו"ה. וצדיקים היינו צדיק עליון וצדיק תחתון. והנה תוספת אור זה, הוא ג"כ בשיעור ומדה (ע"פ קו המדה כו'), מאחר שנמשך בהשתלשלות חכמה ובינה, ואינו ערוך למהותו ועצמותו ית' הפשוט בתכלית הפשיטות. וסדר ההשתלשלות הוא רק כטפה מן הים כו'.

ולכן **מצות שמחת יו"ט שנאמר ושמחת בחגך היא בגבול ומדה:** בשלמי שמחה אין שמחה

ימי הפורים הם ימי משתה ושמחה^ט.

ימי הפורים: הוספה לתו"א מג"א ד"ה ויקח המן פ"ח.

משתה ושמחה: אם יש חיוב לאכול פת בפורים - ראה הדעות בזה במג"א^א סתרצ"ה סק"ט ובבאה"ט שם. במור וקציעה מחייב בפת^ב וכ"כ בנימוקי או"ח (לבעה"מ מנח"א) ומציין לתוס' ברכות לח, א. מב, א. אבל בברכ"י סתרצ"ה כתב דיצא בלא לחם. וכן מוכח דעת רבנו הזקן בשו"ע שלו סקפ"ז ס"ח ובסידורו דאינו חוזר בבחמ"ז אם שכח ועל הנסים. אבל צע"ק ממש"כ שם סקפ"ח ס"י: ושמחת . . ואין . . שמחה בלא אכילת לחם כו' עיי"ש. ואכמ"ל.

אם מחויב לאכול בשר: ברמב"ם הל' מגילה פ"ב הט"ו: כיצד חובת סעודה זו שיאכל בשר כו'. - אבל לא הובאו דבריו בפוסקים. וכבר העיר ע"ז בנימוקי או"ח שם.

[א] בענין חיוב אכילת פת בפורים כותב **המגן אברהם** (סי' תרצ"ה סק"ט): "לא מצינו שחייב לאכול פת בפורים, ומצי' למיפטר נפשיה בשאר מיני מטעמים".

וחלק עליו **המור וקציעה** וז"ל: "דבר זה אי

הוספות ומנהגי מלך

פעם אחת ביום - נמשכת היא בכל רגע ורגע של היום כולו. ועפ"ז נמצא שחובת מצות "משתה" - "לבסומי", היא על כל היום כולו. (לקו"ש ח"ז ע' 20).

והדרך לכך: "כשם שבנוגע ליו"ט ישנו דין שהשמחה צריכה

ט. "היות ונכתב "ימי משתה ושמחה" - ה"משתה ושמחה" בסמיכות למלה "ימי" (לא כ"ומשלוח מנות וגו' ומתנות לאביונים" שנכתב רק אחר כך) - יש לומר שחיובה של מצוה זו הוא בכל רגע של ה"ימי". אלא שע"י קיום המצוה

ומצינו בדניאל (ה, א) עבד 'לחם' רב, היינו 'סעודה' גדולה, הרי דקראו הכתוב הסעודה על שם הלחם, ואיך שייך באכילה בלתי פת לקרותו בשם סעודת פורים? וגם ראייה וזכר לדבר בתוספות ברכות (לז ע"ב, בסוף ד"ה לחם העשוי) בזה הלשון: "ומהו אם קבע סעודתיה עלייהו כמו בפורים מברך המוציא". ע"כ דבריו.

ובהמשך דבריו מציין לתוס' ברכות לח, א. מב, א. וז"ל התוס' שם:

לח, א (ד"ה מר זוטרא): "וכן ציוה הר"ם בפורים שקובעין סעודתן עליהן לברך המוציא בפת תחלה".

מב, א (ד"ה לחמניות): "מיהו כי קבע סעודתיה עליה מברך עליו המוציא כמו בפורים".

ומסכם: "דמשמע דסעודת פורים הוי קביעותא על הפת, וזולת זה - אינו חיוב לסעודת פורים, כן נראה שם לכל מבין".

והכרעת הדברים, כדלקמן:

כתב הברכי יוסף (סתרצ"ה): "אם עשה סעודה פורים בלא לחם יצא".

וכן מוכח משו"ע אדה"ז (סקפ"ז ס"ח) ומסידורו.

דלכא, הרי שלזה נקראת סעודה בעצם. וזה פשוט מאד עד שאין צורך כלל לסיוע ראייה.

ותמה בעצמך מה היא הסעודה שחרדו עליה כל החרדה, ואמרו שאם אכלה בלילה לא יצא י"ח, ורבנן דלא אתו לבי מדרשא משום דטרידי בסעודת פורים - הרי שביטלו בית המדרש מפניה. ואם יוצאין בטעימה בעלמא, הלא יוכלו לפטור עצמן שלא לבטל בית המדרש ות"ת.

ועוד, הלא בודאי כבר טעמו בשחר . . . וא"כ כבר יצאו י"ח בבוקר, ולא היה להם להתבטל בחנם.

כללו של דבר פשוט וידוע מאד הוא: שכל מקום שנאמר סעודה - אינה אלא בפת, ואין קביעות אלא בפת גמור. והרי אמרו שאפילו קבע סעודתו על לחמניות ופרפראות ומידי דזיין - בטלה דעתו אצל כל אדם, ולא חשבינן לה סעודת קבע וזה ברור".

והנה בנימוקי אורח חיים (סי' תרצ"ה ס"א) כתב בנוגע לדעת המג"א, וז"ל "אך באמת לא כתב שם המגן אברהם להחלט כלל, רק כתב לאשר מעיקר הדין לא מצא שחיוב לאכול פת בפורים".

ובגוף הדין הכריע כשיטת המור וקציעה הנ"ל: "בסעודת פורים דמצינו בגמרא ופוסקים רק לשון סעודת פורים.

הוספות ומנהגי מלך

יתחילו מיד מתוך 'שטורעם'. (התוועדות פורים תשט"ו). ולהעיר מלקו"ש ח"ד ע' 1274: "שמחת פורים: חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע. אינו מרגיש כלל לא רק את סיבת השמחה כ"א גם השמחה עצמה, הוא שקוע כל כך בהשמחה עד שאינו מרגישה כלל".

"כי כל זמן שמרגיש השמחה, הרי אי"ז אמיתית ענין השמחה דפורים כ"א דכל ימי אדר". (לקו"ש ח"א ע' 334).

להיות בהגבלה, הנה בנוגע לפורים ישנו דין ש"חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע", היינו, ללא הגבלות של שכל, למעלה מכללות הענין של דעת ושכל.

וכיון שכן, הרי מובן שאין הכרח שההכנות להשמחה תהיי באופן של הליכה מדרגא לדרגא, אלא יכולים לבוא לשמחה זו באופן של "ונהפוך הוא", מן הקצה אל הקצה . . . ובנוגע לפועל: . . . בודאי לא יהי הסדר באופן דקימעא קימעא, אלא

מנהגי האדמו"ר

1. מובן שאין זה הוראה לרבים^א.

לבוש משי במו בשבת ויו"ט^ב.

נותן מחצית השקל גם בעד הרבנית ובנים ובנות קטנים^ג.

גם ביחיד מברך לפני המגילה ולאחרי^ד, הן בלילה הן ביום^ה.

[ראה לקמן במילואים ע' 17 החידוש במנהג זה].

משלוח מנות לשלשה אנשים^ו (מאכל ומשקה).

לנט"י, ברכות המוציא והמזון של סעודת פורים^ז ואמירת הדא"ח, לבוש "סויבלענע היטל" [שטריימל] והגור אבנט.

הוספות ומנהגי מלך

ה. לאחר שחרית, שולח - ע"י שליח - שלשה משלוחי מנות לכהן, לוי וישראל (ומדייק לומר 'זה בשביל הכהן, זה בשביל הלוי וזה בשביל הישראל', כשמוסיף ואומר לשליח, שלא משנה איזו שקית יתן, כולן שוות זו לזו).

ולהעיר משיחת ש"פ עקב תשמ"ג (התוועדויות תשמ"ג ח"ד ע' 1909): "בימשלוח מנות" - שלדעת כמה החיוב הוא לתת ע"י שליח דוקא, וכדיוק הלשון 'משלוח מנות' ולא נתינת מנות".

"וכמנהג ישראל, שמנצלים ימי הפורים להוסיף בחינוך התינוקות. . . שולחים על ידם משלוח מנות". (ספה"ש תשמ"ח ח"א ע' 302 הערה 115).

משלוח מנות: "הצעתי למוסדותי שבחינוך שישתדלו שהנערים ונערות המחוייבים במצות וטוב אשר גם קטנים מהם יקיימו בעצמם משלוח מנות". (אג"ק ח"כ ע' קעו).

ו. בקבוק וודקה קטן (של חברת סמירנוף), פרי (תפוח או תפוז) ואוזן המן.

ז. בסעודה זו מורה לנגן ד' בבות ולפעמים אף 'האפ קאזאק'.

ח. בשנים האחרונות הגיה מאמרים שאמרם בהתוועדויות פורים בשנים קודמות.

א. למעשה, ראה שיחת ש"פ תצוה תשמ"ה (התוועדויות תשמ"ה ח"ב ע' 1324): "ענינים שנכתב עליהם ביכורת' (וכיו"ב) שאינם שייכים אלא לרבתינו נשיאינו - הרי עצם העובדה שפירסמו ענינים אלו, מהוה הוכחה שמעת פירסומם נעשו הדברים שייכים לכל ההולכים בדרכיהם וארחותיהם "נצח סלע ועד", אף שבתחילה לא היו שייכים אלא לרבתינו נשיאינו בלבד".

ב. ראה שיחת י"ט אלול תשמ"ח (התוועדויות תשמ"ח ח"ד ע' 304): "והנה ראינו בהנהגת רבתינו נשיאינו, שבכל עניין של יום-טוב לבשו בגלוי בגד משי, ומכיוון שהם נהגו זאת בגלוי, זהו סימן שאין זה הנהגה מיוחדת לנשיאי הדור".

ג. ראה שיחת תענית אסתר תשמ"ט (התוועדויות תשמ"ט ח"ב ע' 439): "הצדקה המיוחדת שנותנים קודם תפילת מנחה דערב פורים - שנוהגין ליתן "מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן, זכר למחצית השקל שהיו נותנים באדר", ולא רק מחצית שקל אחד, אלא "יש ליתן שלשה", וכמפורסם המנהג ליתן גם עבור כל בני הבית".

ד. כן נהג כשקרא לרבנית בביתם (מעשה מלך ע' 321), וכשקרא לכ"ק אדמו"ר הרי"צ כשהיו בפאריז - בפורים תרנ"צ (אג"ק ח"ג ע' שלז).

מאמר דא"ח בתוך הסעודה".
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א נוהג לעשות
מגבית^ט בהתועדות פורים.

הוספת המלקט: וראה ספר השיחות תורת שלום ע' 243.

על ה'פאגראמיטע' כו'. פורים על ענינים שלי, יש לי ענינים שאני צריך עליהם כסף כו'. י"ט כסלו אני אוסף על שני דברים: על תומכי תמימים ועל ענינים שלי, ואני מחלק זה, אני מחלק להם כמו אדם ירא, ככה נראה לי".

ספר השיחות תורת שלום (שיחת י"ט כסלו פר"ת. ע' 342): "אמר כ"ק: אני רוצה לעשות קצת כסף, 'אני בצדק אחזה פניך'. צריכים לתת צדקה, כך שלוש פעמים אני אוסף צדקה - שמח"ת, י"ט כסלו ופורים. שמח"ת על תומכי תמימים, לבד השנה שהיה עוד על ענין פרטי,

הוספות ומנהגי מלך

שמח על כך שזיכו אותו לעשות מצוה . . ובפרט בנוגע לצדקה ש"שקולה כנגד כל המצוות" - ליתן באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, "עד דלא ידע". (שיחת פורים תשכ"ה). "וכיון שהמנהג בכל עניני תורה הוא דימעלין בקודש' צריך כאו"א להוסיף וליתן יותר ממה שנתן בשנים שלפנ"ז. וגם אם ישנו יוצא מן הכלל שלא השתתף במגבית דשנה שעברה - יצייר לעצמו כמה הי' נותן לפני ב' שנים (שעל זה הי' צריך להוסיף בשנה שעברה), ויתן באופן ד"וצויתי את ברכתי גו' לשלש השנים", וכל זה מתוך שמחה". (שיחת פורים תשי"ז).

ט. המגבית הינה עבור 'קופת רבינו'.

וראה לקו"ש ח"ב (ע' 538): "על כל הנמצאים כאן, לכתוב לקרוביהם, ידידיהם ומכיריהם, שבמשך חודש זה באפשרותם להשתתף, וכל מה שיתנו במשך חודש זה - הי' יוכלל בהקופה דפורים".

"והסדר בזה - כבכל המגביות שעורכים כאן - שכל הרוצה מציין שמו בצירוף שם האם, להזכירו על הציון, ונתן כנדבת לבו . . לעשות זאת לפי ההוראה וההארה של התורה - לא כמו משהו שצריך לפרוע חוב או עול שהטילו עליו, אלא באופן של 'יקר'. היינו, שזהו דבר יקר אצלו, והוא

וכמו כן ביוהכ"פ - לוחות אחרונות, לכן בערב יוהכ"פ אוכלים כה"ג וד"ל".

ומסיים כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א: "והנה טעם זה שיש גם בפורים על פי המבואר בכ"מ ענין דיום הכפורים הוא כ-פורים".

החידוש באמירת ברכת 'הרב את ריבנו' ביחיד:

כתב הרמ"א בהגהתו על השו"ע (סימן תרצ"ב ס"א): "ואין לברך אחריה אלא בציבור". וכן פסק אדה"ז בסי' דורו: "כשקורין המגילה בציבור מברכין לאחריה ברכה זו אבל לא ביחיד".

החידוש שבזה הוא שמנהג האדמו"ר, הוא לא כמו שפסק אדה"ז אלא כדעת האחרונים:

כתב ר' יצחק אייזיק טירנא בהגהות **ספר המנהגים** וכן כתב **המטה משה**: "הקורא לחולה ולילודת אעפ"י שכבר יצא בב"ה בבית הכנסת מברך לפניו ולאחריה אעפ"י שאין מנין". וכן כתב גם **הברכי יוסף** (סתרצ"ב ס"ד) בשם הרדב"ז שמברך ברכת 'הרב את ריבנו' אפילו ביחיד. וכתב **המאמר מרדכי**: "והמנהג פשוט לברך אותה אף ביחיד". וכתב **הבן איש חי** (שנה א', פרשת תצוה, הלכות פורים, סי"ג): "הקורא יחיד יברך גם ברכה אחת רונה של המגילה. . . וכן המנהג פה עירנו וכן ראוי לנהוג בכ"מ ולא יאבד היחיד ברכה יקרה זו".

טעם הבאת מאכל ומשקה במשלוח מנות:

ראה מה שנכתב **בקובץ דברי תורה** דניו הייבן (קובץ ז' ע' קט הערה ב') שמכיון שמבואר במסכת שבת (דף כ"א ע"א) שאדם שאכל אך לא שתה - אכילתו דם, יש לומר שנתנית משקה עם המאכל הוא כתיקון המאכל כדי שיוכל לאכל המאכל כראוי. ועד"ז גם בנוגע למשלוח מנות, שנתנית המשקה היא ע"מ שיהיה המשלוח מנות ראוי לאכילה באופן המובחר - מאכל ומשקה.

להזמינו לבית דין ואין חוששין עליו ובלבד שלא יעשו שלא כהוגן על פי שבעה טובי העיר" עכ"ל מתשובה זו.

משמע להדיא, דלילה שניה עיקר היא לסעודת פורים, ועדיין לריב"א גופיה תקשה מהאי טעמא דהא ודאי לילה שנייה ליל ט"ו, והיאך יוצאין בה ידי סעודת יום י"ד לדין דבני עיירות אנו שהרי קורין רק ב"ד. וכתב רמב"ם דדוקא י"ד לבני עיירות ולבני הכרכים ט"ו במשתה ושמחה אע"ג דלענין הספד ותענית שוין זה בזה.

ונראה טעם לדבר משום דבארבעה עשר שחרית צריך שיהוי בקריאת מגילה ואח"כ הוא טרוד ושולח מנות ומתנות לאביונים ואין פנאי לאכול בסעודה בשמחה ובתענוג. ולכך קבעוה קדמונינו מקצתה בערב ולהתחיל מבעוד יום - ג"כ קודם תפילת ערבית - כדי לקיים מצות סעודה ביום, שהוא עיקר ונמשך ביה מאז בפנאי ובתענוג עד הלילה ובלילה עצמה, וחשיב הכל סעודה אחת".

וכן כתב הרמ"א: "ונוהגים לעשות סעודת פורים לאחר מנחה, וערבית יתפלל בלילה".

בענין אכילת "קרעפכין" בסעודת פורים:

בספר המנהגים, מנהגי יוהכ"פ (ע' 58) כותב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א: "נוהגין לאכול "קרעפכין" בערב יום הכיפורים".

ובהערה שם מצטט **מסידור מאה שערים** (ליקוטים מד, ב) וז"ל: "ענין המנהג שאוכלין עיוכ"פ 'קרעפכין' שענינם - שמכסין הבשר בעיסה מקמח חטים.

י"ל מדרוש שתי הלחם ע"ג שתי הכבשים כי כבשים שרשן מדות כו' משא"כ לחם דעת וגם לחם תורה כו' וביוהכ"פ מאיר פנימי עומקא דליבא חסדים מכוסים ביסוד אימא לכן הבשר מכוסה בלחם גם באכילה עיוהכ"פ.

ועוד דשתי הלחם ע"ג שתי הכבשים בשבועות, מ"ת

לזכות
כ"ק אדמו"ר
מלך המשיח שליט"א
מהרה יגלה אכ"ר

•

לרפואת הת' הנעלה
שניאור זלמן בן סיגל

